

بسم الله الرحمن الرحيم

شیعه کیست و چه می‌گوید؟

درس گفتارهایی از: مسعود بسیطی

با اهتمام: زهرا مرادی

در دوره‌ی «[شیعه کیست و چه می‌گوید؟](#)» درباره‌ی ظهور تشیع، مبانی اعتقادی شیعه و معرفی اسلام حقیقی، سخن خواهیم گفت.

درس هفتم: مهدویت

کلمات کلیدی: مهدویت؛ قائمیت؛ غیبت امام زمان؛ معنای غیبت؛ موعودگرایی؛ منجی در اسلام؛ اصول اعتقادی شیعه؛ تشیع چیست؛ مسعود بسیطی؛ زهرا مرادی

در [جلسه‌ی گذشته](#) به موضوع «امامت» پرداختیم و گفتیم رسول خاتم همچون انبیاء گذشته، جانشینانی از جانب خداوند برای سرپرستی مردم معرفی فرموده و انسان‌ها را سرگردان و بی رهبر، رها نکرده است. شیعیان، دوازده جانشینی را که پیامبر، ایشان را برگزیده‌ی خدا، جانشین رسول، سرپرست مردم، پدر امت، ... معرفی فرمود، به عنوان «امام» و پیشوای خود قبول دارند و اطاعت از آنها را واجب می‌دانند. اولین امام، علی بن ابیطالب و آخرین ایشان که در دوره‌ی ما زندگی می‌کند و امام زنده‌ی زمان ما محسوب می‌شود، حضرت مهدی است.

همچنین به این موضوع اشاره شد که مردم به وصیت رسول خاتم مبنی بر مراجعه به امامان و یاری ایشان عمل نکردند و نه تنها از امام زمان خویش تبعیت ننمودند، بلکه در مقابل دشمنان ظالم، ایشان را تنها گذاشتند. بدین ترتیب امامان یکی پس از دیگری به شهادت رسیدند و خداوند حکیم نیز به سبب قدرناشناسی مردم و سرپیچی از دستور صریح خدا و رسولش، نعمت دسترسی به آخرین امام را از ایشان سلب نمود. بدین ترتیب، دوران غیبت امام دوازدهم یعنی حضرت مهدی، آغاز شد.

در این جلسه به موضوع «مهدویت» یعنی تبیین اعتقاد شیعیان درباره‌ی حضرت مهدی، معنای غیبت ایشان، تکلیف مردمان در عصر غیبت و راهکارهای نزدیک نمودن ظهور می‌پردازیم.

مفهوم مهدویت

«مهدویت» از ریشه‌ی «مهدی» به معنای هدایت یافته،^۱ گرفته شده و اصطلاحاً به باورداشت و انتظار ظهور «مهدی» به عنوان منجی و موعود آخرالزمان که دارای قدرت‌های ویژه‌ی خدایی است، گفته می‌شود.

مهدی کیست؟

«مهدی» مردی از نسل رسول خاتم محمد صلی الله علیه و آله و سلم است که در آخرالزمان ظهور می‌کند و در حالی که ظلم و فساد همه جای دنیا را فرا گرفته، صلح و عدالت را برای جهانیان به ارمغان می‌آورد.^۲ او نجات بخش موعودی است که همه‌ی مسلمانان - اعم از سنی و شیعه - به آمدنش معتقدند.^۳

^۱ "الْمَهْدِيُّ: الَّذِي قَدْ هَدَاهُ اللَّهُ إِلَى الْحَقِّ، وَ قَدْ اسْتُعْمِلَ فِي الْأَسْمَاءِ حَتَّى صَارَ كَالْأَسْمَاءِ الْغَالِبَةِ، وَ بِهِ سُمِّيَ الْمَهْدِيُّ الَّذِي بَشَّرَ بِهِ النَّبِيُّ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ، أَنَّهُ يَجِيءُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ" یعنی: «مهدی» کسی است که خداوند به راستی وی را به راه حق، هدایت فرموده است. این واژه در میان اسامی چنان فراوان به کار رفته که از نام‌های متداول گردیده. همچنین آن موعودی که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به آمدنش در آخرالزمان بشارت داده، «مهدی» نامیده می‌شود: لسان العرب، ج ۱۵، ص ۳۵۳. (ذیل ریشه‌ی هدی)

^۲ از **منابع شیعی** می‌توان به سخن رسول خاتم خطاب به دخترشان حضرت زهرا اشاره نمود که فرمودند: "وَ مِمَّا وَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَهْدِي هَذِهِ الْأُمَّةِ الَّتِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ ظُلْمًا وَ جَوْرًا" یعنی: و سوگند به خدایی که جانم در دستش است، مهدی این امت از ماست. همو که زمین را از قسط و عدل پر می‌کند، همچنانکه از ظلم و جور آکنده شده است: بحارالانوار، ج ۲۸، ص ۵۳.

از جمله **منابع اهل سنت** می‌توان به این روایت اشاره نمود که رسول خاتم فرمودند: "يُخْرِجُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ رَجُلًا مِنْ وَلَدِي اسْمُهُ كَاسْمِي، وَ كُنْيَتُهُ كَكُنْيَتِي يَمْلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا فَذَلِكَ الْمَهْدِيُّ" یعنی: در آخر الزمان مردی از فرزندان من که اسم او اسم من و کنیه‌ی او کنیه من است زمین را از عدل و داد پر می‌کند همان گونه که از ظلم و جور پر شده پس همانا او مهدی است: تذكرة الخواص (سیط ابن جوزی)، ص ۳۷۷.

^۳ از جمله **منابع شیعی** به نقل از رسول خاتم: "إِنَّ خُلُقَائِي وَ أَوْصِيَائِي وَ حُجَجَ اللَّهِ عَلَى الْخَلْقِ بَعْدِي اثْنَا عَشَرَ أَوَّلُهُمْ أَخِي وَ آخِرُهُمْ وَلَدِي قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَنْ أَخُوكَ قَالَ عَلِيٌّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ قِيلَ فَمَنْ وَلَدُكَ قَالَ الْمَهْدِيُّ الَّذِي يَمْلَأُهَا قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ جَوْرًا وَ ظُلْمًا وَ الَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيًّا لَوْ لَمْ يَنْقُ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا يَوْمٌ وَاحِدٌ لَطَوَّلَ اللَّهُ ذَلِكَ الْيَوْمَ حَتَّى يَخْرُجَ فِيهِ وَلَدِي الْمَهْدِيُّ فَيَنْزِلَ رُوحُ اللَّهِ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ فَيُصَلِّيَ خَلْفَهُ وَ تُشْرِقَ الْأَرْضُ بِنُورِهِ وَ يَبْلُغَ سُلْطَانُهُ الْمَشْرِقَ وَ الْمَغْرِبَ" همانا جانشینان و اوصیا و حجت‌های الهی بر مردم، پس از من دوازده نفرند که اولین‌شان برادر من (علی) و آخرین‌شان فرزند من (مهدی) است. همان کسی که زمین را از قسط و داد پر می‌کند همانگونه که از ظلم و ستم آکنده شده. و سوگند به خدایی که جانم در دست اوست، حتی اگر یک روز از عمر دنیا باقی نمانده باشد، خداوند آن روز را تا آنجا طولانی می‌کند فرزند من مهدی خروج کند. پس عیسی بن مریم می‌آید و پشت سر مهدی نماز به پا می‌دارد و زمین به نورش روشن می‌شود و فرمانروایی‌اش شرق و غرب عالم را فرا می‌گیرد: کمال الدین، ج ۱، ص ۲۸۰.

از جمله **منابع اهل سنت** به نقل از رسول خاتم: "لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَمْلَأَ الْأَرْضَ ظُلْمًا وَ عَدْوَانًا" قال: ثُمَّ يَخْرُجُ رَجُلٌ مِنْ عَتَرَتِي (أَوْ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي) يَمْلَأُهَا قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مَلَأَتْ ظُلْمًا وَ عَدْوَانًا" یعنی: قیامت بر پا نمی‌شود تا اینکه زمین پر از ظلم و جور شده باشد ... سپس مردی از عترتم (یا از اهل بیتم) قیام می‌کند و زمین را پر از عدل و داد خواهد کرد همان گونه که پر از ظلم و جور شده است: المسند (احمد بن حنبل)، ج ۳، ص ۳۶. ؛ المستدرک علی الصحیحین (حاکم نیشابوری)، ج ۴، ص ۵۵۷. ؛ همچنین بنگرید به پاورقی پیشین.

اهل تسنن معتقدند «مهدی» هنوز به دنیا نیامده؛ اما به اعتقاد شیعیان، زمین هیچ گاه از وجود حجت و هدایتگر الهی خالی نمی‌ماند^۴ و حضرت مهدی، دوازدهمین امام و جانشینی است که پیامبر خاتم از جانب خداوند به مردم معرفی فرمود که در سال ۲۵۵ هجری قمری^۵ به دنیا آمده است. پدرش امام حسن عسکری (یازدهمین امام و جانشین رسول خاتم) و مادرش بانو نرجس (از شاهزادگان رومی و از نوادگان شمعون وصی حضرت عیسی) بود. نام ایشان مانند نام جدشان رسول خاتم «محمد» است^۶ اما معمولاً با القاب «مهدی»، «امام زمان»، «ولی عصر»، موعود منتظر^۷، ... خوانده می‌شوند.

ولادت مخفیانه

از آنجا که امامان، برگزیدگان خداوند برای هدایت و سرپرستی مردم بودند، همواره حاکمان ستمکاری که جایگاه اهل بیت علیهم السلام را غصب نموده بودند، از حضور ایشان نگران بودند. آنها از همه‌ی قدرت و ثروت‌شان برای به انزوا کشاندن امامان استفاده می‌کردند و گاه با تهدید و کشتار مردم، گاه با زندانی و شکنجه نمودن امامان و گاه با حصر و مراقبت‌های شدید، مانع از ارتباط مردم با ایشان می‌شدند. در نهایت نیز از کوتاهی مسلمانان در عمل به وصیت رسول خاتم مبنی بر یاری و پیروی از امامان استفاده می‌کردند و ایشان را به شهادت می‌رساندند. این سختگیری‌ها و خفقان در زمان امامان آخر به اوج خود رسیده بود. تا جایی که امام دهم و یازدهم را در مرکز یک پادگان نظامی (عسکر) تحت نظارت‌های شدید نگاه می‌داشتند که به همین دلیل، به «عسکری» ملقب شدند.^۷

عمده‌ی وحشت و نگرانی حاکمان ظالم آن دوره، ناشی از اخبار و احادیث فراوانی درباره‌ی تولد فرزندی از امام حسن عسکری علیه السلام بود که اساس حکومت‌های ظالم را بر هم می‌زد و همه‌ی دنیا را از عدل و داد پر می‌کرد. به همین دلیل بارها تلاش کردند پیش از آنکه منجی موعود (یعنی امام دوازدهم) به دنیا بیاید، امام

^۴ به عنوان نمونه امام حسین علیه السلام (سومین امام و جانشین پس از رسول خاتم) می‌فرماید: "إِنَّ الْأَرْضَ لَا تَخْلُو سَاعَةً مِنَ الْحُجَّةِ" یعنی: همانا زمین یک ساعت خالی از حجت نمی‌ماند؛ کمال الدین، ج ۱، ص ۲۰۲.

^۵ نیمه‌ی شعبان سال ۲۵۵ هجری قمری مصادف با ۱۲ مرداد ۲۴۸ سال هجری شمسی و دوم آگوست سال ۸۶۹ میلادی.

^۶ رسول خاتم فرمودند: "الْمَهْدِيُّ مِنْ وَلَدِي اسْمُهُ اسْمِي وَ كُنْيَتُهُ كُنْيَتِي أَشَبَّهُ النَّاسَ بِي خَلْقًا وَ خُلُقًا يَكُونُ لَهُ غَيْبَةٌ وَ حَبْرَةٌ تَضِلُّ فِيهَا الْأُمَمُ ثُمَّ يُقِيلُ كَالشَّيْطَانِ النَّاقِبِ يَمْلُؤُهَا عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مُلِئْتُ جَوْرًا وَ ظُلْمًا" یعنی: مهدی از فرزندان من است. اسمش، اسم من و کنیه اش، کنیه من است. او شبیه‌ترین مردم به من است چه در آفرینش و چه در اخلاق. برای او غیبت و حیرتی است که امت‌ها در آن به گمراهی می‌افتند. سپس مانند شهاب نورانی ظهور می‌کند و زمین را از عدل و داد پر می‌کند همچنانکه از ظلم و جور پر شده است: بحارالانوار، ج ۳۶، ص ۳۰۹.

^۷ "سمي الإمامان علي بن محمد و الحسن بن علي ع العسكريين لأنهما نسبا إلى المحلة التي سكنها بسر من رأى و كانت تسمى عسكرا" یعنی: امام علی بن محمد و امام حسن بن علی علیهما السلام (امام دهم و یازدهم) را «عسکریین» لقب دادند چون در شهر «سر من رأى» در محلی معروف به عسکر (پادگان) اقامت داشتند: معانی الاخبار، ص ۶۵.

حسن عسکری را به شهادت برسانند که موفق نشدند.^۸ به خواست خداوند حکیم، با وجود دقت نظر جاسوسانی که در محل سکونت امام حسن رفت و آمد داشتند، کسی متوجه بارداری نرجس خاتون و تولد مهدی موعود نشد. بعدها امام حسن عسکری چند نفر از نزدیکان و یاران خاص خود را از موضوع تولد فرزندشان مطلع ساختند و در بعضی ملاقات‌های خصوصی، او را به آنها نشان دادند.^۹ ولادت مهدی علیه السلام، از این منظر، شبیه ولادت حضرت موسی بود. فرعون که آگاه شده بود زوال پادشاهی اش به دست منجی بنی اسرائیل است، هزاران نوزاد را کشت تا از به دنیا آمدن موسی جلوگیری کند. اما با وجود مراقبت‌های شدید سربازانش، حضرت موسی مخفیانه به دنیا آمد.^{۱۰}

^۸ " زَعَمُوا أَنَّهُمْ يُرِيدُونَ قَتْلِي لِيَقْطَعُوا هَذَا النَّسْلَ وَ قَدْ كَذَّبَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ قَوْلَهُمْ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ " یعنی: گمان بردند که مرا می‌کشند تا این نسل [امامت] را قطع کنند، اما خداوند متعال گفتارشان را باطل کرد الحمدلله: کمال الدین، ج ۲، ص ۴۰۷.

^۹ به عنوان نمونه بنگرید به:

- یکی از کارگران منزل امام حسن عسکری نقل کرده: "وُلِدَ لِأَبِي مُحَمَّدٍ ع وَلَدٌ فَسَمَاهُ مُحَمَّدًا فَعَرَضَهُ عَلَى أَصْحَابِهِ يَوْمَ الثَّالِثِ وَ قَالَ هَذَا صَاحِبُكُمْ مِنْ بَعْدِي وَ خَلِيفَتِي عَلَيْكُمْ وَ هُوَ الْقَائِمُ الَّذِي تَمْتَدُّ إِلَيْهِ الْأَعْتَاقُ بِالْإِثْطَارِ فَإِذَا امْتَلَأَتِ الْأَرْضُ جَوْرًا وَ ظُلْمًا خَرَجَ فَمَلَأَهَا قِسْطًا وَ عَدْلًا": یعنی: برای ابا محمد (امام حسن عسکری) فرزندی متولد شد که نامش را محمد گذاشتند. پس او را در روز سوم به اصحاب خاص‌شان نشان دادند و گفتند: این صاحب امر شما بعد از من است و جانشین من بر شماست و او همان قائم است که مردم به انتظارش خواهند نشست و هنگامی که زمین با ظلم و فساد پوشیده شده باشد، او ظهور می‌کند و با عدل و داد آن را پر می‌کند: کمال الدین، ج ۲، ص ۴۳۱.
- امام حسن عسکری در نامه‌ای به احمد بن اسحاق می‌فرماید: "وُلِدَ لَنَا مَوْلُودٌ فَلْيَكُنْ عِنْدَكَ مَسْئُورًا وَ عَنْ جَمِيعِ النَّاسِ مَكْنُومًا فَإِنَّا لَمْ نُظْهِرْ عَلَيْهِ إِلَّا الْأَقْرَبَ لِقَرَابَتِهِ وَ الْوَلِيَّ لَوْلَايَتِهِ أَحَبُّنَا إِعْلَامَكَ لَيْسَرَكَ اللَّهُ لَهُ مِثْلَ مَا سَرَّتَا بِهِ وَ السَّلَامَ" یعنی: برای ما فرزندی متولد شد. این موضوع را از دیگران مخفی بدار. همچنانکه ما نیز این مسئله را جز برای نزدیک ترین خویشان و عزیزترین دوستان مان ظاهر نمی‌کنیم. دوست داشتیم او را به تو معرفی کنم تا خداوند به سبب آن تو را شاد کند همچنانکه ما را به وجودش خوشحال کرد. والسلام: همان، ص ۴۳۳ و ۴۳۴.

^{۱۰} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) در شباهت اتفاقات مربوط به حضرت مهدی با دوران حضرت موسی علیهما السلام فرمودند: "... فَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَمَّا وَقَفَ عَلَى أَنَّ زَوَالَ مُلْكِهِ عَلَى يَدِهِ أَمَرَ بِإِخْصَارِ الْكَهَنَةِ فَذَلُّهُ عَلَى نَسَبِهِ وَ أَنَّهُ يَكُونُ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَ لَمْ يَزَلْ يَأْمُرُ أَصْحَابَهُ بِشَقِّ بَطُونِ الْحَوَامِلِ مِنْ نِسَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ حَتَّى قَتَلَ فِي طَلَبِهِ نَبِيًّا وَ عَشْرِينَ أَلْفَ مَوْلُودٍ وَ تَعَدَّى عَلَيْهِ الْوُصُولُ إِلَى قَتْلِ مُوسَى ع يَحْفَظُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى إِيَّاهُ وَ كَذَلِكَ بَنُو أُمِّيَّةَ وَ بَنُو الْعَبَّاسِ لَمَّا وَقَفُوا عَلَى أَنَّ زَوَالَ مُلْكِهِمْ وَ مُلْكُ الْأُمَرَاءِ وَ الْجَبَابِرَةِ مِنْهُمْ عَلَى يَدِ الْقَائِمِ مِمَّا تَاصَبُوا الْعَدَاوَةَ وَ وَضَعُوا سُيُوفَهُمْ فِي قَتْلِ آلِ الرَّسُولِ ص وَ إِتَادَ تَسْلِيهِ طَمَعًا مِنْهُمْ فِي الْوُصُولِ إِلَى قَتْلِ الْقَائِمِ وَ يَأْتِي اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَنَّ يَكْشِفَ أَمْرَهُ لَوَاجِدٍ مِنَ الظُّلْمَةِ إِلَّا أَنْ يُنِيمَ نَوْمَهُ ... وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ (سوره توبه، آیات ۳۲ و ۳۳)." یعنی: چون فرعون واقف شد که زوال پادشاهی او به دست موسی است، دستور داد که کاهنان را حاضر کنند و آنها وی را از نسب موسی آگاه کردند و گفتند که وی از بنی اسرائیل است و فرعون به کارگزاران خود دستور می‌داد که شکم زنان باردار بنی اسرائیل را پاره کنند و حدود بیست و چند هزار نوزاد را کشت اما نتوانست به کشتن موسی علیه السلام دست یابد زیرا او در حفظ و حمایت خدای تعالی بود و بنی امیه و بنی عباس نیز چنین هستند، وقتی واقف شدند که زوال پادشاهی آنها و پادشاهی امیران و ستمگران آنها به دست قائم ماست، با ما به دشمنی برخاستند و در قتل آل رسول صلی الله علیه و آله و سلم و نابودی

پس از شهادت امام یازدهم (امام حسن عسکری) نوبت به امامت حضرت مهدی رسید. اما از آنجا که جان ایشان همچون امامان پیشین در خطر بود و از سوی دیگر، حضرت مهدی آخرین حجت زنده‌ی خدا بر روی زمین بود، خداوند متعال ایشان را از دسترس مردم دور نگاه داشت. بدین ترتیب غیبت امام مهدی علیه السلام آغاز شد.

مفهوم غیبت

غیبت امام، به مفهوم «نبودن ایشان» نیست؛ بلکه به معنی ناشناس زندگی کردن ایشان است. یعنی مردم او را می‌بینند ولی نمی‌شناسند.^{۱۱}

اما نکته‌ی قابل تأمل اینجاست که بهره‌مندی از هدایت امام، منوط به دیدن چهره‌ی ایشان یا ارتباط فیزیکی با امام نیست. به اعتقاد شیعه، امام به دلیل برخورداری از علم الهی از احوالات همه‌ی مردم جهان و آنچه در دل و ذهن‌شان می‌گذرد، آگاه است.^{۱۲} بنابراین، چنانچه کسی در هر جای جهان به امام زمانش توجه نماید و حتی در دل با او صحبت کند، امام سخن او را می‌شنود و به او توجه خواهد کرد.

این ویژگی، مختص امام دوازدهم نیست. بلکه امامان پیشین هم دارای چنین علمی بودند. به عنوان نمونه، شخصی در زمان امام کاظم علیه السلام (هفتمین امام پس از رسول خاتم) از نیشابور برای دیدن امام و رساندن نامه‌ها و هدایای اهل نیشابور به دست ایشان، به مدینه رفت. او که هیچ‌گاه امام کاظم را ندیده بود و ایشان را نمی‌شناخت، از مردم سراغ خانه‌ی امام را گرفت. عده‌ای او را به خانه‌ی فرد دیگری که ادعای امامت کرده بود راهنمایی نمودند. اما با شنیدن صحبت‌های او که با عقل و کلام رسول خدا مغایر بود، متوجه شد اشتباه کرده است. در حالی که در کوچه‌های شهر سرگردان بود، فرستاده‌ای از سوی امام کاظم نزدش آمد و او را به خانه‌ی امام دعوت کرد. بی آنکه مرد نیشابوری از نامه‌ها و امانت‌های مردم چیزی بگوید، امام فرمودند این کاغذ، پاسخ نامه‌هایی است که همراهت آورده‌ای. دیروز همه را جواب دادم. این هدیه را هم به پیرزنی بده که به من محبت داشته و از طریق تو برایم پارچه‌ای را که با دست خود بافته، فرستاده است.^{۱۳}

نسل او شمشیر کشیدند به طمع آنکه بر قتل قائم دسترسی پیدا کنند، اما خدای تعالی امر خود را مکشوف یکی از ظلمه نمی‌سازد و نور خود را کامل می‌کند، گر چه مشرکان را ناخوش آید: کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۴.

^{۱۱} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) در معنای غیبت هدایتگر آخر زمان می‌فرماید: "يُرْوَتْهُ وَلَا يَعْرِفُونَهُ": بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۲۲۴.

^{۱۲} امیر مومنان می‌فرماید: "لَيْسَ يَغِيبُ عَنَّا مُؤْمِنٌ فِي شَرْقِ الْأَرْضِ وَلَا فِي غَرْبِهَا" یعنی: هیچ مومنی در شرق و غرب عالم از ما غایب نیست: بصائر الدرجات فی فضائل آل محمد صلی الله علیهم، ج ۱، ص ۲۶۰؛ امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) نیز فرموده‌اند: "إِنَّ الدُّنْيَا لَتَمَثَّلَ لِلْإِمَامِ فِي مِثْلِ فَلَقَةِ الْجَوْزِ فَلَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِنْهَا شَيْءٌ" یعنی: همانا دنیا در نزد امام چون پاره گردویی حاضر و نمایان است و چیزی از او پوشیده نیست: اختصاص، ص ۲۱۷. همچنین شیعیان در دعاهاشان، مهدی علیه السلام را با عنوان «عین الله» یعنی چشم خدا می‌خوانند: "السَّلَامُ عَلَيَّ يَا عَيْنَ اللَّهِ فِي خَلْقِهِ": بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۲۱۵.

^{۱۳} بحارالانوار، ج ۴۸، ص ۷۴.

چنین نمونه‌هایی در ارتباط مردم با امامان به وفور دیده می‌شود. لذا باورمندی به این موضوع که امام بر احوالات مردم زمانش آگاه است و برای شنیدن حرف‌های‌شان، نیازی به ملاقات حضوری ندارد، اعتقادی بدیع و نوظهور نیست.

شأن امامت

نکته‌ی حائز اهمیت این است که در زمان ائمه‌ی پیشین نیز اگرچه ظاهراً مردم نشانی محل سکونت امام را می‌دانستند، اما اینگونه نبوده که هر زمان اراده کنند، بتوانند امام زمان‌شان را ملاقات نمایند. چراکه اولاً:

- اکثر امامان در تبعید یا حصر به سر می‌بردند و حاکمان مانع از ارتباط مستقیم مردم با ایشان می‌شدند.
- ثانیاً فارغ از محدودیت‌های سیاسی و نظامی، به دلیل امکانات محدود ارتباطی آن زمان، زیارت اهل بیت علیهم السلام برای افرادی که در مناطق دور از محل سکونت امام بودند، به راحتی میسر نمی‌شد.

به همین سبب، بسیاری از شیعیان با آنکه در زمان حیات یازده امام پیشین می‌زیستند، در طول عمرشان موفق نمی‌شدند امام زمان خود را از نزدیک زیارت کنند. اما این موضوع، نه از شأن امامت امام می‌کاست و نه باب هدایت مردم را می‌بست. چراکه به اعتقاد شیعه، امام هر زمانی، جانشین خدا بر روی زمین است؛ او گوش شنوا و چشم بینای خداست؛ سرچشمه و منبع علم، عقل، هدایت، یقین، فهم و شعور است؛ و قدرت و علمش محدود به مکان نیست.^{۱۴}

بنابراین، چه امام در دسترس مردم باشند، چه ملاقات با ایشان میسر نباشد؛ چه در عصر حضور و ظهور ائمه باشیم، چه در دوره‌ی غیبت، شأن امامت و هدایتگری امام هیچگاه تعطیل نمی‌شود.

حال، سوالی که پیش می‌آید این است که مردم چگونه می‌توانند به امامی که ملاقاتش میسر نیست، مراجعه کنند و با او ارتباط برقرار نمایند؟

شیوه‌های مراجعه به امام غایب

راه‌های متعددی برای مراجعه به امام وجود دارد.^{۱۵} همانطور که گفتیم امام، چشم بینا و گوش شنوای خداست و برای آنکه از خواسته‌ی ما باخبر شود، نیاز به ابزاری خاص یا ملاقات حضوری ندارد. کافی است به ایشان توجه

^{۱۴} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) می‌فرماید: "فَهُمْ عَيْنُ اللَّهِ النَّاطِرَةُ وَ أُذُنُهُ السَّامِعَةُ وَ لِسَانُهُ النَّاطِقُ فِي خَلْقِهِ بِإِذْنِهِ وَ أَمَّاؤُهُ عَلَى مَا أُنْزِلَ مِنْ عَذْرٍ أَوْ نُذْرٍ أَوْ حُجَّةٍ فِيهِمْ يَمْحُو اللَّهُ السَّيِّئَاتِ وَ بِهِمْ يَدْفَعُ الصَّيِّمَ وَ بِهِمْ يُنْزِلُ الرَّحْمَةَ وَ بِهِمْ يُحْيِي مَيِّتًا وَ يُمِيتُ حَيًّا وَ بِهِمْ يَبْتَلِي خَلْقَهُ وَ بِهِمْ يَقْضِي فِي خَلْقِهِ قَضِيَّةً" یعنی: ایشان (اهل بیت علیهم السلام) به اذن خدا، چشم بینای خداوند و گوش شنوای او و زبان گویای او در میان خلقند و آنان امینان خدا بر آنچه نازل شده هستند. خداوند به واسطه‌ی آنها گناهان را می‌بخشد و به وسیله‌ی آنها ستم دفع می‌شود و به برکت آنها رحمت الهی نازل می‌گردد و به واسطه‌ی آنها مرده، زنده و زنده می‌میرد و به وسیله‌ی آنها مردم آزمایش می‌شوند و به واسطه‌ی آنها در میان مردم حکم و قضای خود را اجرا می‌نماید: بحارالانوار، ج ۲۶، ص ۲۴۰؛ همچنین بنگرید به پاورقی شماره ۱۲.

^{۱۵} علاقمندان به این موضوع، می‌توانند به کتاب «غربت، نصرت، مراجعه» نوشته‌ی مسعود بسیطی مراجعه کنند.

کنیم و با همین زبان مادری حرف دل‌مان را بگوییم. مردمی هم که در دوران ائمه‌ی پیشین می‌زیستند و دست‌شان از امام زمان خود کوتاه بود، به سفارش اهل بیت همین کار را می‌کردند. به عنوان مثال شخصی به امام هادی علیه السلام نامه نوشت و پرسید ما که از شما دوریم چگونه به شما مراجعه کنیم و حرف‌هامان را در میان بگذاریم؟ امام فرمودند:

«هر وقت کاری داشتی کافی است لب‌هایت را حرکت دهی (با ما حرف بزنی). مطمئن باش جواب به تو می‌رسد!»^{۱۶}

بدیهی است پاسخ گرفتن از امام لزوماً شنیدن صدای ایشان یا دریافت نمودن نامه‌ای از جانب ایشان نیست. ممکن است با عنایت امام زمان، با کسی آشنا شویم که گره از کارمان باز کند؛ یا حجاب فکر و عقل‌مان برطرف شود و پاسخ سوال‌مان را بفهمیم؛ یا اتفاق پیش بینی نشده‌ای رخ دهد و مشکل‌مان حل شود ...

مراجعه به امام غایب را امتحان کنید! به این هدایتگر آسمانی توجه و مراجعه کنید؛ با زبان مادری با ایشان صحبت کنید و مطمئن باشید از توجه و محبت او بهره مند خواهید شد.

شأن قائمیت

چنانچه اشاره شد، شأن امامتِ امام زمان ربطی به دیده شدن یا نشدن ایشان، مشخص بودن مکان زندگی‌شان یا ناشناس زندگی کردن ایشان و یا ظهور و غیبت‌شان ندارد. ایشان دارای همان شأن امامتی هستند که امیر مومنان و امامان پس از ایشان دارا بودند.

اما حضرت مهدی، شأن دیگری دارند که منوط به پایان یافتن دوران غیبت و ظهور ایشان است و «شأن قائمیت» نامیده می‌شود.

شأن قائمیت، مقام و جایگاهی است که از ناحیه‌ی خداوند متعال برای حضرت مهدی تعیین شده و به مأموریت ویژه و منحصر بفرد امام زمان اشاره دارد. مأموریتی که با ظهور و قیام ایشان آغاز می‌شود و به اصلاح و نجات جامعه‌ی جهانی منجر می‌گردد. همان اتفاق مبارکی که انبیا و اولیاء پیشین درباره‌اش به مردم بشارت‌ها داده بودند^{۱۷} و گفته بودند در آخرالزمان مردی از تبار رسول خاتم خواهد آمد و جهان را که از ظلم و جور آکنده شده، با عدل و داد پر می‌کند.^{۱۸}

به همین سبب رسول خاتم در روز غدیر خطاب به همه‌ی مسلمانان با صدای بلند اعلام نمود:

«ای مردم!

بدانید که مهدی «قائم» از ماست!

اوست غالب بر ادیان و انتقام گیرنده از ظالمان

^{۱۶} "إِنْ كَانَ لَكَ حَاجَةٌ فَحَرِّكْ شَفَتَيْكَ فَإِنَّ الْجَوَابَ يَأْتِيكَ": بحارالانوار، ج ۵۰، ص ۱۵۵.

^{۱۷} رسول خاتم در روز غدیر درباره‌ی مهدی علیه السلام چنین فرمودند: "أَلَا إِنَّهُ قَدْ بَشَّرَ بِهِ مَنْ سَلَفَ بَيْنَ يَدَيْهِ" یعنی:

آگاه باشید که پیشینیان به او (مهدی) بشارت داده‌اند: بحارالانوار، ج ۳۷، ص ۲۱۴.

^{۱۸} بنگرید به پاورقی شماره ۲.

«مهدویت» و «موعودگرایی»

همچنانکه اشاره شد، «شأن قائمیت» حضرت مهدی با منجی گرای و موعودگرایی مرتبط است.

اعتقاد به منجی، از ریشه‌دارترین آرمان‌های بشری است و همیشه انسان‌ها در آرزوی نجات بخشی عدالت گستر بوده‌اند. از این رو، هم فرق و مکاتب بشری و هم ادیان الهی به پیروان خویش مزده‌ی آمدن «منجی آخر الزمان» را داده‌اند و ابعاد جامعه‌ی آرمانی آن دوره را ترسیم نموده‌اند.

به عنوان نمونه‌ای از موعودگرایی در ادیان الهی، می‌توان به اعتقاد یهودیان درباره‌ی ظهور منجی اشاره کرد. یهودیان در انتظار یک رهبر الهی فاتح از نسل داوود هستند که او را «ماشیح» (Mashiah) می‌نامند. در کتاب اشعای نبی چنین آمده است:

«نهالی از تنه‌ی یسسی (پدر داوود) بیرون آمده، شاخه‌ای از ریشه‌هایش خواهد شکفت و روح خداوند بر او قرار خواهد گرفت ... مسکینان را به عدالت، داوری خواهد کرد و به جهت مظلومان زمین، به راستی حکم خواهد نمود ... گرج با برّه سکونت خواهد داشت و پلنگ با بزغاله خواهد خوابید ... و طفل شیرخواره بر سوراخ مار، بازی خواهد کرد ... و در تمامی کوه مقدس من ضرر و فساد نخواهند کرد؛ زیرا که جهان از معرفت خداوند پر خواهد بود؛ مثل آب‌هایی که دریا را می‌پوشاند.»^{۲۱}

مسیحیان نیز در انتظار ظهور دوباره‌ی «مسیح» و فراگیری عدالت در سراسر جهان هستند. در انجیل لوقا می‌خوانیم:

«همچنان که برق از مشرق ساطع شده تا مغرب ظاهر می‌شود، ظهور پسر انسان نیز چنین خواهد بود. پس از آن علامت پسر انسان در آسمان ظاهر می‌شود ... اما از آن روز و ساعت، هیچکس اطلاع ندارد حتی ملائکه آسمان، جز پدر من و بس»^{۲۲}

پس در هر وقت، دعا کرده بیدار باشید تا شایسته‌ی آن شوید که از جمع این چیزهایی که به وقوع خواهد پیوست نجات یابید و در حضور پسر انسان بایستید.^{۲۳}

^{۱۹} "أَلَا إِنَّ خَاتَمَ الْأَيِّمَةِ مِنَّا الْقَائِمُ الْمَهْدِيُّ أَلَا إِنَّهُ الظَّاهِرُ عَلَى الدِّينِ أَلَا إِنَّهُ الْمُنتَقِمُ مِنَ الظَّالِمِينَ ... أَلَا إِنَّهُ النَّاصِرُ لِدِينِ اللَّهِ": بحارالانوار، ج ۳۷، ص ۲۱۳.

^{۲۰} «ماشیح» واژه‌ای عبری به معنای مسیح (مسح شده با روغن) است که لقب پادشاهان قدیم بنی اسرائیل بود. زیرا بر پایه‌ی یک رسم قدیمی پیامبران در حضور جمع، اندکی روغن بر سر پادشاهان می‌مالیدند و بدین وسیله نوعی قداست برای ایشان پدید می‌آمد. این لقب در زمان‌های بعد به پادشاه آرمانی یهود اطلاق شد. از آنجا که کلمه «مسیح» به حضرت عیسی علیه السلام اختصاص یافته، نویسندگان و اندیشمندان عموماً برای اشاره به موعود یهود، از واژه‌ی «مسیحا» یا «ماشیح» استفاده می‌کنند.

^{۲۱} کتاب مقدس، عهد عتیق، اشعای نبی، باب ۱۱، بندهای ۱ تا ۹.

^{۲۲} انجیل متی، باب ۲۴، بندهای ۲۷، ۳۰ و ۳۶.

^{۲۳} انجیل لوقا، باب ۲۱، بند ۳۶.

اگرچه ظاهراً در اینکه نجات بخش موعود چه کسی است، بین ادیان و مذاهب مختلف، تفاوت وجود دارد، اما آنچه وجه مشترک همه‌ی آنهاست، اعتقاد به آمدن فردی است که با قدرت‌های ویژه‌ای که دارد، اوضاع آشفته‌ی جهان را اصلاح می‌کند.

ویژگی‌های مهدی و عصر طلایی ظهور

«مهدی» وارث همه‌ی کمالات و معجزات انبیاء و اوصیای پیشین است. عالم به همه‌ی علوم انبیاء و مجهز به تمام قدرت‌های آنهاست.^{۲۴}

او پدر مهربانی است که دلش برای همه‌ی مردم روی زمین - فارغ از هر دین و آیینی که دارند - می‌تپد و از غم‌ها و گرفتاری‌های آنها ناراحت و آزرده می‌شود.^{۲۵}

با آنکه مردم او را فراموش کرده‌اند و یا عموماً از وجودش بی‌خبرند، او لحظه‌شماری می‌کند تا زمان ظهور فرا رسد و بتواند تک تک عزیزانش را از سختی، فقر، بیماری، ناامنی و سردرگمی نجات دهد. چراکه خداوند، اراده

^{۲۴} به عنوان نمونه به روایات زیر توجه فرمایید:

- رسول رحمت در روز غدیر فرمودند: "أَلَا إِنَّهُ وَارِثُ كُلِّ عِلْمٍ وَ الْمُحِيطُ بِهِ" یعنی: آگاه باشید که او (مهدی) وارث کل علم و احاطه دارنده بر آن است: بحارالانوار، ج ۳۷، ص ۲۱۴.
- امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرموده‌اند: "ما من معجزة من معجزات الأنبياء و الأوصياء إلا و يظهر الله تبارك و تعالی مثلها في يد قائمنا لإتمام الحجة على الأعداء" یعنی: هیچ معجزه‌ای از معجزات پیامبران و اوصیا نیست مگر آنکه خداوند تعالی مانند آن را به دست قائم ما (مهدی) آشکار سازد تا حجت بر دشمنان تمام شود؛ اثبات الهداة بالنصوص و المعجزات، ج ۵، ص ۳۲۸.
- امام باقر علیه السلام (پنجمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرموده‌اند: "إِذَا ظَهَرَ الْقَائِمُ عَ ظَهَرَ بِرَأْيَةِ رَسُولِ اللَّهِ ص وَ خَاتَمِ سُلَيْمَانَ وَ حَجَرَ مُوسَى وَ عَصَاهُ" یعنی: هنگامی که قائم (حضرت مهدی) ظهور می‌کند پرچم مخصوص رسول الله و انگشتر سلیمان و سنگ معجزه و عصای موسی با اوست: بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۱.
- امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) پس از آنکه توضیح می‌دهند پیراهن حضرت یوسف که باعث بینایی چشمان پدرش ایوب شد، در واقع پیراهنی بهشتی بود که جبرئیل برای حضرت ابراهیم آورده بود تا از آتش نمرود در امان بماند، می‌فرمایند وقتی حضرت مهدی ظهور کند آن پیراهن با اوست. سپس می‌فرمایند: "كُلُّ نَبِيٍّ وَرَثَ عِلْمًا أَوْ غَيْرَهُ فَقَدْ انْتَهَى إِلَى مُحَمَّدٍ ص" یعنی: هر پیامبری که علم و غیر علم را به ارث گذاشته، به حضرت محمد و اهل بیتش رسیده است: بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷ و ۳۲۸.

^{۲۵} امام رضا علیه السلام (هشتمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) می‌فرمایند: "لِلْإِمَامِ عَلَمَاتٌ ... وَ يَكُونُ أَوَّلَى النَّاسِ مِنْهُمْ بِأَنْفُسِهِمْ وَ أَشَقَّ عَلَيْهِمْ مِنْ آبَائِهِمْ وَ أُمَّهَاتِهِمْ" برای امام نشانه‌هایی است ... [از جمله] از خود مردم به خودشان سزاوارتر و از پدر و مادرشان، دلسوزتر است: بحارالانوار، ج ۲۵، ص ۱۱۶ و ۱۱۷. کلمه‌ی «ناس» به عموم مردم اشاره دارد و مقصود، گروه خاصی نیست.

فرموده به دست آخرین فرستاده‌اش، زمین را به زمینی دیگر مبدل سازد؛ ظلم و فقر و بیماری و اندوه را ریشه کن کند^{۲۶} و همه‌ی برکات آسمان و زمین را به بندگان هدیه دهد^{۲۷}.

با آمدن مهدی، همه‌ی حکومت‌های جابرانه، ریشه کن می‌شوند؛^{۲۸} همه‌ی انسان‌ها، پیرو دین خدا می‌شوند؛^{۲۹} حقوق پایمال شده، به اهلش باز گردانده می‌شود؛ ثروت‌های زمین، به طور مساوی میان مردم تقسیم می‌گردد و همه غرق نعمت می‌شوند؛^{۳۰} آیرانه‌ها آباد می‌شوند؛^{۳۱} راه‌ها امن می‌شوند؛^{۳۲} گمراهی‌ها طولانی می‌گردد؛^{۳۳} فضایل اخلاقی تجلی می‌یابد و عقل‌ها کامل می‌شود؛^{۳۴} شیطان، نابود می‌شود؛^{۳۵}...

^{۲۶} رسول خاتم فرمودند: "وَلَا يَبْقَى عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ أَعْمَى وَلَا مُقْعَدٌ وَلَا مُبْتَلَى إِلَّا كَشَفَ اللَّهُ عَنْهُ بَلَاءَهُ بِنَا أَهْلِ الْبَيْتِ" یعنی: در عصر ظهور هیچ فرد نابینا و زمین گیر و گرفتاری باقی نمی‌ماند مگر آن که خداوند به وسیله‌ی ما اهل بیت بلا را از او برطرف می‌نماید: بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۲۹. ؛ همچنین امام سجاد علیه السلام فرمودند: "إِذَا قَامَ الْقَائِمُ أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْ كُلِّ مُؤْمِنٍ الْعَاهَةَ وَرَدَّ إِلَيْهِ قُوَّتَهُ" یعنی: هنگامی که قائم ظهور کند، خداوند از همه‌ی مومنان، ناتوانی را برطرف می‌سازد و به ایشان قوت و توانمندی عطا می‌کند: الغيبة (نعمانی)، ص ۳۱۷. ؛ و نیز بنگرید به پاورقی شماره ۲.

^{۲۷} امیر مومنان فرمودند: "لَوْ قَدْ قَامَ قَائِمُنَا لَأَنْزَلَتِ السَّمَاءُ قَطْرَهَا وَلَاخْرَجَتِ الْأَرْضُ تِبَاتَهَا" یعنی: هنگامی که قائم قیام می‌کند، آسمان بارانش را نازل و زمین گیاهانش را خارج می‌کند: بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۸. ؛ امام صادق علیه السلام نیز فرمودند: "إِذَا قَامَ الْقَائِمُ ... أَخْرَجَتِ الْأَرْضُ بَرَكَاتَهَا وَ ... تُظْهِرُ الْأَرْضُ كُنُوزَهَا وَ تُبْدِي بَرَكَاتَهَا" یعنی: هنگامی که قائم قیام می‌کند، زمین برکاتش را بیرون می‌ریزد و گنج‌هایش را آشکار می‌سازد و برکاتش را نثار می‌کند: كشف الغمة فی معرفة الاثمة، ج ۲، ص ۴۶۵.

^{۲۸} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرمودند: "إِذَا قَامَ الْقَائِمُ عَ حَكَمَ بِالْعَدْلِ وَ ارْتَفَعَ فِي آيَاتِهِ الْجَوْرُ" یعنی: هنگامی که قائم قیام می‌کند، به عدل حکم می‌کند و بساط جور در ایام حکومتش برچیده می‌شود: كشف الغمة فی معرفة الاثمة، ج ۲، ص ۴۶۵.

^{۲۹} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرمودند: "إِذَا قَامَ الْقَائِمُ ع ... لَمْ يَبْقَ أَهْلٌ دِينٍ حَتَّى يُظْهِرُوا الْإِسْلَامَ وَ يَعْتَرِفُوا بِالْإِيمَانِ أَمَا سَمِعْتَ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُولُ وَ لَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ طَوْعًا وَ كَرْهًا وَ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ" (سوره آل عمران، آیه ۸۳). یعنی: هنگامی که مهدی قیام می‌کند هیچ اهل دینی باقی نمی‌ماند مگر اینکه تسلیمش را در برابر خدا (اسلام) اظهار می‌کند و به ایمان اعتراف می‌کند. آیا نشنیده‌ای کلام خدا را که می‌فرماید «و هر آنچه در آسمان‌ها و زمین است، برای او تسلیم است؛ خواه از روی میل یا از روی اجبار و همگی به سوی او بازمی‌گردند»: كشف الغمة فی معرفة الاثمة، ج ۲، ص ۴۶۵.

^{۳۰} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرمودند: "إِذَا قَامَ الْقَائِمُ ع ... رَدَّ كُلَّ حَقٍّ إِلَى أَهْلِهِ" یعنی: هنگامی که قائم قیام می‌کند، همه‌ی حقوق به صاحبان‌شان باز گردانده می‌شود: كشف الغمة فی معرفة الاثمة، ج ۲، ص ۴۶۵.

^{۳۱} بنگرید به روایات زیر:

- امام باقر علیه السلام (پنجمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرمودند: "إِذَا قَامَ قَائِمُنَا فَإِنَّهُ يَفْسِمُ بِالسَّوِيَّةِ وَ يَعْدِلُ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ" یعنی: هنگامی که قائم ما قیام کند، [همه چیز را] به تساوی تقسیم می‌کند و درباره‌ی بندگان خداوند رحمان عدالت به خرج می‌دهد: بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۲۹.

- امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرمودند: "إِنَّ قَائِمَنَا إِذَا قَامَ ... تُظْهِرُ الْأَرْضُ كُنُوزَهَا حَتَّى تَرَاهَا النَّاسُ عَلَى وَجْهِهَا وَ يَطْلُبُ الرَّجُلُ مِنْكُمْ مَنْ يَصِلُهُ يَمَالُهُ وَ يَأْخُذُ مِنْ زَكَاتِهِ لَا يُوجَدُ أَحَدٌ يَقْبَلُ مِنْهُ ذَلِكَ اسْتَعْنَى النَّاسُ بِمَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ" یعنی: هنگامی که قائم ما قیام کند، زمین گنج‌های خود را آشکار می‌سازد به طوری که مردم در روی زمین گنج‌ها را می‌بینند و برای

مهدی، سفیر صلح، امنیت و خوشبختی است تا آنجا که مردگان آرزوی حیات دوباره در زمان حکومتش را می‌کنند.^{۲۷} و آنچنان دوستی و محبت را بر زمین جاری می‌سازد که حتی حیوانات وحشی هم خوی درندگی خود را کنار می‌گذارند و در صلح و آرامش در کنار دیگر جانوران زندگی می‌کنند؛ چه رسد به انسان‌ها!^{۲۸}

مهدی همچون جدّش رسول خاتم، دارای خُلقی عظیم یعنی اخلاقی والا و بسیار ممتاز است.^{۲۹} تَخْلُق او به گونه‌ای دلنشین و دوست داشتنی است که «بهار مردمان و سرسبزی روزگاران»^{۳۰} خواهد بود و با ظهورش

احسان کردن به کسی بوسیله مال خود با دادن زکات به او، جستجو می‌کنند و هیچ کس را نمی‌یابند که احسان یا زکات را بپذیرد چراکه مردم بواسطه آنچه خداوند از فضلش به آنها روزی کرده همگی بی‌نیاز و توانگر می‌شوند: بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۷.

- رسول خاتم فرمودند: "يَكُونُ مِنْ أُمَّتِي الْمَهْدِيُّ ... يَتَنَعَّمُ أُمَّتِي فِي زَمَانِهِ نَعِيمًا لَمْ يَتَنَعَّمُوا مِثْلَهُ قَطُّ الْبَرُّ وَالْقَاجِرُ يُرْسَلُ السَّمَاءُ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَلَا تَذْخِرُ الْأَرْضُ شَيْئًا مِنْ نَبَاتِهَا" یعنی: در زمان مهدی مردم به رفاه و نعمت‌هایی دست می‌یابند که در هیچ زمانی دست نیافته باشند، همه چه نیکوکار و چه بدکار. آسمان باران رحمتش را بر آنان ببارد و زمین چیزی از رویدادهای خود را پنهان ندارد: بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۷۸.

^{۲۲} امام باقر علیه السلام (پنجمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرمودند: "فَلَا يَبْقَى فِي الْأَرْضِ خَرَابٌ إِلَّا عُمر" یعنی: هیچ ویرانه‌ای بر زمین باقی نمی‌ماند مگر اینکه آباد می‌گردد: بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۹۱.

^{۲۳} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرمودند: "إِذَا قَامَ الْقَائِمُ ع ... آمَنَتْ بِهِ السُّبُلُ": کشف الغمّة فی معرفة الأئمة، ج ۲، ص ۴۶۵.

^{۲۴} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرمودند: "إِنَّ قَائِمًا إِذَا قَامَ ... يُعَمِّرُ الرَّجُلَ فِي مُلْكِهِ حَتَّى يُوَلِّدَ لَهُ أَلْفَ ذَكَرٍ": بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۷.

^{۲۵} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرمودند: "إِذَا قَامَ قَائِمُنَا وَصَعَ يَدَهُ عَلَى رُؤُوسِ الْعِبَادِ فَجَمَعَ بِهِ عُقُولَهُمْ وَ أَكْمَلَ بِهِ أَخْلَاقَهُمْ" یعنی: هنگامی که قائم ما ظهور کند، دستش را بر سر بندگان می‌گذارد. پس عقل‌های آنها جمع و اخلاق‌شان کامل می‌گردد: همان، ص ۳۳۶.

^{۲۶} امام کاظم علیه السلام (هفتمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرمودند: "الثَّانِي عَشَرَ مِثًا ... يُبَيِّرُ بِهِ كُلَّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ وَ يُهْلِكُ عَلَى يَدِهِ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ" یعنی: دوازدهمین نفر از ما به دستش هر جبار سرسختی نابود می‌شود و هر شیطان سرکش‌ی هلاک می‌گردد: بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۵۰.

^{۲۷} امام رضا علیه السلام (هشتمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرموده‌اند: "يَأْتِي النَّاسَ الْقَرْجُ وَ تَوَدُّ النَّاسُ لَوْ كَانُوا أَحْيَاءَ" یعنی: برای مردمان فرج می‌رسد و مردم [که از دنیا رفته‌اند] آرزو می‌کنند که زنده بودند: بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۸۹ و ۲۹۰.

^{۲۸} امیر مومنان فرمودند: "لَوْ قَدْ قَامَ قَائِمُنَا ... لَذَهَبَتِ الشَّحَنَاءُ مِنْ قُلُوبِ الْعِبَادِ وَ اصْطَلَحَتِ السِّبَاغُ وَ الْبَهَائِمُ" یعنی: هنگامی که قائم قیام کند کینه‌ها از قلوب بندگان رخت بر می‌بندد و [حتی] حیوانات وحشی و اهلی با هم صلح می‌کنند: همان، ص ۳۱۶.

^{۲۹} خداوند در قرآن کریم درباره‌ی رسول خاتم می‌فرماید: "وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ" یعنی: قطعاً تو را خلق و خویی والا و بزرگ است: قرآن کریم، سوره قلم، آیه ۴. از سوی دیگر «مهدی» علیه السلام خَلَقاً و خُلُقاً شبیه‌ترین فرد به رسول اکرم است: امام حسن عسکری - پدر امام زمان علیه السلام - فرمود: "الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يُخْرِجْنِي مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى أَرَانِي الْخَلْفَ مِنْ بَعْدِي مَا أَشَبَّهَ النَّاسَ بِرَسُولِ اللَّهِ ص خَلَقاً وَ خُلُقاً يَحْفَظُهُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فِي عَيْتِهِ وَ يُطَهِّرُهُ قِيمَلًا الْأَرْضَ قِسْطًا وَ عَدْلًا كَمَا مُلِئَتْ جَوْرًا وَ ظُلْمًا" یعنی: سپاس از آن خدایی است که مرا از دنیا نبرد تا آنکه جانشین مرا به من نشان داد. او از نظر آفرینش و اخلاق شبیه‌ترین مردم به رسول خدا است. خدای

کینه‌ها از قلوب بندگان رخت برخواهد بست.^{۴۱} توجه و مراعات او نسبت به مردم، از خودشان بیشتر است و از پدران و مادران‌شان با آنها مهربان‌تر است.^{۴۲}

مهدی نه تنها در عصر ظهور بلکه در همین عصر غیبت نیز پناهگاهی امن برای آنانی است که به او پناه می‌برند. خداوند، خود درباره‌اش فرموده: «مهدی برای عالمیان، رحمت است؛ کمال موسی، عظمت عیسی و شکیبایی ایوب را داراست»^{۴۳} و خلاصه هرچه خوبان همه دارند، او یکجا دارد.

آیا شایسته نیست برای تعجیل در ظهور چنین نجات بخشی هر صبح و شام دعا کنیم؟

شباهت مهدویت

سوالات و شبهاتی درباره‌ی زندگانی امام زمان و چگونگی غیبت مطرح است که در این بخش به برخی از آنها که نسبتاً فراگیر هستند، اشاره می‌کنیم:

- طول عمر مهدی

برخی می‌گویند مگر می‌شود منجی آخرالزمان، هزار و اندی سال پیش به دنیا آمده باشد؟ در رفع شبهه‌ی مذکور، به این موضوع تذکر می‌دهیم که آیا اگر خداوند بخواهد، این علم و قدرت را ندارد که به انسانی عمری طولانی بدهد؟ دست خداوند متعال در هیچ کاری بسته نیست و چنانچه اراده کند می‌تواند به انسانی عمر جاودانه ببخشد. با این حال، برای آنکه پذیرش این موضوع برای مردم آسان‌تر شود، خداوند حکیم نمونه‌هایی همچون حضرت نوح با عمر ۲۵۰۰ ساله^{۴۴} و حضرت خضر با عمری چند هزار ساله را قرار داده است.^{۴۵}

تعالی او را در غیبتش حفظ فرماید؛ سپس او را آشکار کند. او زمین را از عدل و داد آکنده سازد؛ همچنان که مملو از جور و ستم شده باشد؛ کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۴۰۹.

^{۴۰} یکی از القاب حضرت مهدی «رَبِيعُ الْأَثَامِ» به معنای بهار مردمان است: بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۱۰۱.

^{۴۱} بنگرید به پاورقی شماره ۳۸.

^{۴۲} بنگرید به پاورقی شماره ۲۵.

^{۴۳} خداوند متعال در حدیث لوح پس از معرفی یازده جانشین و امام پس از رسول خاتم، درباره‌ی حضرت مهدی می‌فرماید: «مَرَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ عَلَيْهِ كَمَالٌ مُّوسَى وَ بَهَاءٌ عِيسَى وَ صَبْرٌ أَيُّوبَ»: کافی، ج ۱، ص ۵۲۸.

^{۴۴} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرموده‌اند: «عَاشَ نُوحٌ عَ أَلْفَيْ سَنَةٍ وَ خَمْسِمِائَةٍ سَنَةً»: بحارالانوار، ج ۱۱، ص ۲۸۵.

^{۴۵} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) فرمودند: «وَ أَمَّا الْعَبْدُ الصَّالِحُ أَغْنِي الْخَضِرَ ع فَإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى مَا طَوَّلَ عُمُرَهُ لِنُبُوِّهِ قَدَرَهَا لَهُ وَ لَا لِكِتَابِ يُنَزِّلُهُ عَلَيْهِ وَ لَا لِشَرِيعَةٍ يَنْسَخُ بِهَا شَرِيعَةً مَنْ كَانَ قَبْلَهُ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ وَ لَا لِإِمَامَةٍ يُلْزِمُ عِبَادَهُ الْإِقْتِدَاءَ بِهَا وَ لَا لِطَاعَةٍ يَفْرِضُهَا لَهُ بَلَى إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَمَّا كَانَ فِي سَابِقِ عِلْمِهِ أَنْ يُقَدَّرَ مِنْ عُمُرِ الْقَائِمِ ع فِي أَيَّامِ غَيْبَتِهِ مَا يُقَدَّرُ وَ عِلْمٌ مَا يَكُونُ مِنْ إِنْكَارِ عِبَادِهِ بِمُقَدَّارِ ذَلِكَ الْعُمُرِ فِي الطُّوْلِ طَوَّلَ عُمُرَ الْعَبْدِ الصَّالِحِ فِي غَيْرِ سَبَبٍ يُوجِبُ ذَلِكَ إِلَّا لِعِلَّةِ الْإِسْتِدْلَالِ بِهِ عَلَى عُمُرِ الْقَائِمِ ع وَ لِيَقْطَعَ بِذَلِكَ حُجَّةَ الْمُعَانِدِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ» یعنی: اما آن بنده صالح خدا خضر، خداوند عمر او را نه برای رسالتش طولانی گردانید و نه به جهت کتابی که بدو نازل کند و یا این که به وسیله او و شریعتش، شریعت پیامبران پیش از خود را نسخ کند و نه به جهت امامتی که بندگان بدو اقتدا نمایند و نه به خاطر

- زندگانی در غیبت

برای بعضی افراد، پذیرش ماجرای غیبت و ناشناس زندگی کردن منجی در بین مردم، دشوار است. غافل از اینکه «غیبت»، رخداد جدید و عجیبی نیست و تنها برای امام دوازدهم اتفاق نیفتاده است. بلکه پیامبران متعددی دارای غیبت بوده‌اند و با آنکه در بین مردم زندگی می‌کردند، کسی ایشان را نمی‌شناخت. مانند حضرت یوسف علیه السلام که حتی برادرانش که با او بر سر یک سفره نشستند او را نشناختند.^{۴۶} یا مانند حضرت موسی علیه السلام که با آنکه در قصر فرعون بود و یا میان مردم رفت و آمد می‌کرد، کسی او را به عنوان پیامبر خدا و منجی بنی اسرائیل نمی‌شناخت.^{۴۷}

طاعتی که خدا بر او واجب ساخته بود، بلکه خدای جهان آفرین، بدان دلیل که اراده فرموده بود عمر گرامی قائم (عج) را در دوران غیبت او بسیار طولانی سازد و می‌دانست که بندگان بر طول عمر او ایراد و اشکال خواهند نمود، به همین جهت عمر این بنده صالح خویش (خضر) را طولانی ساخت که بدان استدلال شود و عمر قائم (ع) بدان تشبیه گردد و بدین وسیله اشکال و ایراد دشمنان و بداندیشان باطل گردد؛ کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۷. امام رضا علیه السلام (هشتمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) می‌فرماید: "إِنَّ الْخَصَرَ ع شَرِبَ مِنْ مَاءِ الْحَيَاةِ فَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ حَتَّى يُنْفَخَ فِي الصُّورِ... إِنَّهُ لَيَخْضُرُ الْمَوْسِمَ كُلَّ سَنَةٍ فَيَقْضِي جَمِيعَ الْمَنَاسِكِ وَيَقِفُ بِعَرَفَةَ فَيُؤَمِّنُ عَلَى دُعَاءِ الْمُؤْمِنِينَ وَ سَيُؤْنِسُ اللَّهُ بِهِ وَخَشَةَ قَائِمًا فِي غَيْبَتِهِ وَ يَصِلُ بِهِ وَحْدَتَهُ" یعنی: حضرت خضر از آب حیات خورد، او زنده است و تا دمیده شدن صور از دنیا نمی‌رود، ... او در مراسم حج شرکت می‌کند و همه‌ی مناسک را انجام می‌دهد، در روز عرفه در سرزمین عرفات می‌ایستد و برای دعای مؤمنان آمین می‌گوید. خداوند به وسیله او در زمان غیبت، از قائم ما رفع غُربت می‌کند و به وسیله او وحشتش را تبدیل به انس می‌کند: همان، ص ۳۹۰ و ۳۹۱.

^{۴۶} خداوند می‌فرماید: "وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَ هُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ" یعنی: برادران یوسف بر او وارد شدند. او، آنان را شناخت، ولی آنان او را نشناختند: قرآن کریم، سوره یوسف، آیه ۵۸. ؛ امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) درباره‌ی شباهت حضرت مهدی با حضرت یوسف می‌فرماید: "إِنَّ فِي الْقَائِمِ شَبَهَ مِنْ يُوسُفَ ع ... إِنَّ إِخْوَةَ يُوسُفَ كَانُوا أَسْبَاطًا أَوْلَادَ أَنْبِيَاءَ تَاجَرُوا يُوسُفَ وَ بَايَعُوهُ وَ هُمْ إِخْوَتُهُ وَ هُوَ أَخُوهُمْ فَلَمْ يَعْرِفُوهُ حَتَّى قَالَ لَهُمْ أَنَا يُوسُفُ ... فَمَا تُنْكِرُ هَذِهِ الْأُمَّةُ أَنْ يَكُونَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ يَفْعَلُ بِحُجَّتِهِ مَا فَعَلَ بِيُوسُفَ أَنْ يَكُونَ بَسِيرٌ فِي أَسْوَاقِهِمْ وَ يَطَّأُ بُسْطَهُمْ وَ هُمْ لَا يَعْرِفُونَهُ حَتَّى يَأْذَنَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ يُعْرِفَهُمْ بِنَفْسِهِ كَمَا أَذِنَ لِيُوسُفَ" یعنی: قائم عجل الله فرجه الشريف شباهتی با یوسف دارد ... برادران یوسف با این که پیغمبر زاده و برادر یوسف بودند و او نیز برادرشان بود، با او تجارت و خرید و فروش کردند و او را نشناختند، تا این که یوسف، خودش را معرفی کرد و گفت: من یوسفم ... با این حال چرا آنان منکرند که خداوند عزوجل با حجت خود، همان کاری را بکند که با یوسف کرد؟ او در بازارهایشان راه می‌رود و بر فرش‌های آنان گام بر می‌نهد، ولی مردم او را نمی‌شناسند، تا هنگامی که خداوند به او اجازه دهد که خودش را معرفی کند. همان گونه که به یوسف اجازه داد: کمال الدین، ج ۲، ص ۳۴۱.

^{۴۷} امام باقر علیه السلام (پنجمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) درباره‌ی شباهت امام زمان به حضرت موسی فرموده‌اند: "شَبَهُهُ مِنْ مُوسَى ع قَدَوَامُ خَوْفِهِ وَ طُولُ غَيْبَتِهِ وَ حَقَاءُ وَلَادَتِهِ وَ تَعَبُ شَيْعَتِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِمَّا لَقُوا مِنَ الْأَذَى وَ الْهَوَانِ إِلَى أَنْ أَذِنَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِي ظُهُورِهِ وَ تَصَرُّهِ وَ آيَدِهِ عَلَى عَدُوِّهِ" یعنی: شباهت او به موسی علیهما السلام طولانی بودن نامنی و غیبت آن حضرت و مخفی بودن ولادتش و سختی شیعیانش از اذیت و آزارها و خوارهای بعد از غیبت آن حضرت است تا آنکه خداوند اجازه‌ی ظهور و یاری و پیروزی او بر دشمنانش را صادر نماید: کمال الدین، ج ۱، ص ۳۲۷.

- غیبت تا به کی؟!

یکی از ابتدایی‌ترین سوالاتی که در موضوع غیبت منجی، پیش می‌آید، این است که:

«غیبت تا چه زمانی به طول می‌انجامد؟ و آیا راهکاری برای جلو انداختن زمان ظهور وجود دارد؟»

بدیهی است این اتفاق به امر و اراده‌ی خداوند حکیم و هر زمان که صلاح بداند رخ می‌دهد.^{۴۸} بنا بر این وجود، خداوند مهربان راهکاری برای مردم قرار داده تا بتوانند ظهور را نزدیک و نزدیک‌تر کنند. چنانچه مردم در خواست منجی با یکدیگر همدل و متحد شوند و از صمیم قلب، آمدنش را طلب کنند، ظهور محقق می‌گردد. همچنانکه شبیه همین اتفاق برای قوم بنی اسرائیل و ظهور موسی علیه السلام افتاد. خداوند توسط فرستادگانش به بنی اسرائیل هشدار داده بود که اگر به سخنان هدایتگران آسمانی گوش ندهند و ایشان را یاری نکنند، بر طبق سنت الهی، نعمت حضور آنها در بین مردم را از ایشان سلب می‌کند. در آن صورت، مردم به دلیل دوری از مربیان آسمانی، با دست خود، خود را به چنان بدبختی و فلاکتی می‌رسانند که زندگی برایشان بسیار دشوار می‌شود. اگر چنین اتفاقی بیفتد، خداوند به سبب نافرمانی و کفران نعمتی که از مردم سر زده، تا ۴۰۰ سال نجات بخشی نخواهد فرستاد.

اما بنی اسرائیل این هشدار را جدی نگرفتند و با کناره‌گیری از هدایتگران الهی زمینه‌ی ظلم و فساد و بدبختی خود را ایجاد نمودند. تا آنجا که فرعون، مردان‌شان را زنده به گور می‌کرد، حرمت زنان‌شان را می‌ریخت، زنان آبستن را شکم می‌درید، کودکان را جلوی چشم مادران سر می‌برد، ... بنی اسرائیل با آنکه می‌دانستند خداوند فرموده تا پایان ۴۰۰ سال، منجی‌شان را نمی‌فرستد، نا امید نشدند؛ همدل و یکصدا دست به دعا برداشتند و از خدا عاجزانه خواستند تا باقیمانده‌ی غیبت را بر آنها ببخشاید. خداوند مهربان هم دعای‌شان را مستجاب کرد و ظهور منجی بنی اسرائیل (موسی علیه السلام) را جلو انداخت.^{۴۹} امام صادق علیه السلام (ششمین امام پس از رسول خاتم) درباره‌ی غیبت حضرت مهدی به همین ماجرا تذکر داده‌اند و فرموده‌اند اگر مردم در طلب منجی همدل و یکصدا دست به دعا بردارند، خداوند ظهور او را می‌رساند اما چنانچه نسبت به بود و نبود منجی بی تفاوت باشند، خداوند ظهور را به دورترین زمان ممکن می‌اندازد.^{۵۰}

^{۴۸} اهل بیت همواره گفته‌اند زمان ظهور همانند وقوع قیامت را فقط خداوند متعال می‌داند. (به عنوان نمونه بنگرید به: عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۲۶۶). امام زمان نیز در نامه‌ای که به یکی از نمایندگان خویش نوشته بودند، به سوالی که درباره‌ی زمان ظهور پرسیده شده بود، چنین پاسخ دادند: "ظُهُورُ الْفَرَجِ فَإِنَّهُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى ذِكْرُهُ وَ كَذَبَ الْوَقَّاتُونَ" یعنی: همانا آشکار شدن فرج در اختیار خداوند متعال است و آنها که وقت تعیین کرده‌اند، دروغ گفتند: کمال الدین، ج ۲، ص ۴۸۴.

^{۴۹} ماجرای قوم بنی اسرائیل با استناد به این منابع ذکر شده است: کمال الدین، ج ۱، باب ۶ (غیبت موسی)، ج ۱۲، ص ۱۴۵ تا ۱۴۷؛ و تفسیر العیاشی، ج ۲، (ذیل سوره‌ی هود)، ص ۱۵۴.

^{۵۰} "فَلَمَّا طَالَ عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ الْعَذَابُ صَلَّوْا وَ بَكَوْا إِلَى اللَّهِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى مُوسَى وَ هَارُونَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ بَخِّلْصُهُمْ مِنْ فِرْعَوْنَ فَحَطَّ عَنْهُمْ سَبْعِينَ وَ مِائَةً سَنَةً ... هَكَذَا أَنتُمْ لَوْ فَعَلْتُمْ لَفَرَجَ اللَّهُ عَنَّا فَأَمَّا إِذْ لَمْ تَكُونُوا فَإِنَّ الْأَمْرَ يَنْتَهِي إِلَيْنَا مِنْتَهَاهَا" یعنی: وقتی عذاب و سختی بر بنی اسرائیل طولانی گردید، چهل روز به درگاه خداوند گریه و ناله کردند ... این در حالی بود که از چهارصد سال، یکصد و هفتاد سال باقی مانده بود. خداوند به دعای بنی اسرائیل از آن یکصد و هفتاد سال صرف نظر فرمود ... اگر شما شیعیان نیز چنین تضرع و

- ظهور همراه با جنگ و خونریزی

در بسیاری از پیش‌گویی‌ها و روایاتی که درباره‌ی آمدن موعود آخرالزمان صحبت شده، به جنگ‌ها و کشت و کشتارهای وسیعی نیز اشاره گردیده که در آن ایام اتفاق می‌افتد. لذا عده‌ای به جای آنکه مشتاقانه ظهور منجی را از خداوند مهربان طلب کنند، نگران جنگ‌ها و خشونت‌هایی هستند که با آمدن او رخ می‌دهد. خطاب به افرادی که چنین تصویری از ظهور منجی دارند، می‌گوییم:

- اولاً: جنگ‌های فراگیر آخرالزمان که در پیش‌گویی‌ها به آن اشاره شده، به سبب ظلم و تعدی ستمکاران است. بسیاری از مردم در این جنگ‌ها کشته می‌شوند و ناامنی و ترس شدید همگان را فرا می‌گیرد. در چنین زمانی منجی ظهور می‌کند و آتش جنگ را خاموش می‌سازد. لذا دلیل موجهی برای نسبت دادن فجایع و کشتارهای آخرالزمان به ظهور منجی نیست؛ بلکه ظهور مهدی علیه السلام پایان بخش آن جنگ‌ها و تجاوزهاست.

- ثانياً: مهدی علیه السلام پس از ظهور، همگان را به پذیرش حق و پیروی از عقل دعوت می‌نماید.^{۵۱} ما برخی از ستمکاران، گردنکشی می‌کنند و به تجاوزات خود درباره‌ی مال و جان و ناموس مردم ادامه می‌دهند تا آنجا که کودکان و زنان بیگناه را به فجیع‌ترین شکل می‌کشند.^{۵۲} در چنین شرایطی برای پیاده سازی عدل جهانی و برقراری امنیت و آرامش، چاره‌ای جز ورود منجی به جنگ با جنایتکارانی که حجت بر ایشان تمام شده^{۵۳} نمی‌ماند. این جنگ‌ها برای نجات مردم و ایجاد امنیت در جهان صورت می‌گیرد و نه تنها نگران کننده نیست؛ بلکه امید بخش است. امید به اینکه بالاخره منجی موعود با قدرتهای آسمانی خود به ظلم و فساد پایان می‌دهد و دست متجاوزان را برای همیشه از تعدی به حقوق دیگران کوتاه می‌کند.

به امید ظهورش

نکات مهم این جلسه

- به باورداشت و انتظار ظهور «مهدی» به عنوان نجات بخش موعود، «مهدویت» گفته می‌شود.

زاری نمایید، خداوند فرج ما را می‌رساند ولی اگر دست روی دست بگذارید، امر ظهور به انتهای زمان خود می‌رسد: بحارالانوار، ج ۱۳، ص ۱۴۰.

^{۵۱} امام صادق علیه السلام (ششمین امام و جانشین پس از رسول خاتم) می‌فرمایند: "يَدْعُوهُمْ بِالْجُمُعَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ قِيَطِيْعُوْهُ": بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۱۱.

^{۵۲} "يُخْرِجُ السَّفِيَانِي فِيْقَاتِلُ حَتَّى يَبْقُرَ بَطُونُ النِّسَاءِ وَ يَغْلِي الْأَطْفَالُ فِي الْمَرَاجِلُ": التشریف بالمنن فی التعریف بالغتن (ملاحم ابن طاووس)، ص ۱۱۶، ش ۱۰۷.

^{۵۳} "قِيَّتُمْ حُجَّةُ اللَّهِ عَلَى الْخَلْقِ حَتَّى لَا يَبْقَى أَحَدٌ عَلَى الْأَرْضِ لَمْ يَبْلُغْ إِلَيْهِ الدِّينُ وَالْعِلْمُ ثُمَّ يَظْهَرُ الْقَائِمُ ع وَ يَسِيرُ سَبَباً لِنِقْمَةِ اللَّهِ وَ سَخَطِهِ عَلَى الْعِبَادِ لِأَنَّ اللَّهَ لَا يَنْتَقِمُ مِنَ الْعِبَادِ إِلَّا بَعْدَ إِنْكَارِهِمْ حُجَّةً" یعنی: حجت خدا بر مردم تمام می‌شود تا جایی که کسی در روی زمین نماند که دین و علم به او نرسیده باشد سپس قائم (ع) ظهور می‌کند و موجب نقت و خشم الهی بر ظالمان می‌شود، زیرا خدا از ستمگران انتقام نمی‌گیرد مگر پس از آنکه حجت را انکار کردند: بحارالأنوار، ج ۵۷، ص ۲۱۳.

- به اعتقاد شیعیان، زمین هیچ گاه از حجت و راهنمای الهی خالی نبوده و نمی‌ماند.
- شیعیان معتقدند امام زنده‌ی این عصر، نجات بخشی به نام «مهدی» و از نسل رسول خاتم است که در آخرالزمان با قدرتهای ویژه‌ی الهی برای نجات جمیع بشر ظهور می‌کند.
- از آنجا که مردم قدر هدایتگران دلسوزی را که خداوند برای‌شان تعیین کرده بود، ندانستند و زمینه‌ی شهادت ایشان به دست حاکمان ستمگر را ایجاد نمودند، خداوند هم برای تنبیه مردم، آخرین حجت خود را از ایشان پنهان کرد. بدین ترتیب غیبت امام زمان آغاز شد و جانش از خطر شروران محفوظ ماند.
- معنای غیبت امام، این است که با وجودی که ایشان در همین کره‌ی خاکی و در میان مردم زندگی می‌کنند ولی اگر مردم ایشان را ببینند، نمی‌شناسند.
- در زمان غیبت، شأن امامت امام زمان تعطیل نیست. به اعتقاد شیعه، امام چشم بینا و گوش شنوای خداست. چنانچه به ایشان توجه کنیم و با او صحبت کنیم، می‌شنود و به ما توجه خواهد کرد.
- شأن قائمیت امام زمان، منوط به ظهور ایشان و قیام برای برقراری صلح و عدالت و امنیت در سراسر جهان است. از این منظر، مهدویت رابطه‌ی تنگاتنگی با موعودگرایی در ادیان و مذاهب دیگر دارد.
- با ظهور مهدی، همه‌ی انسان‌های زمین طعم خوشبختی، امنیت و سلامتی را می‌چشند و فقر، ظلم، ستم، بیماری، گرفتاری، ... از زمین برچیده می‌شود.
- چنانچه مردم در طلب منجی یکدل و همصدا شوند، خداوند ظهور او را نزدیک می‌کند اما اگر نسبت به بود و نبود منجی بی تفاوت باشند، خداوند هم ظهورش را به دورترین زمان ممکن خواهد انداخت.

